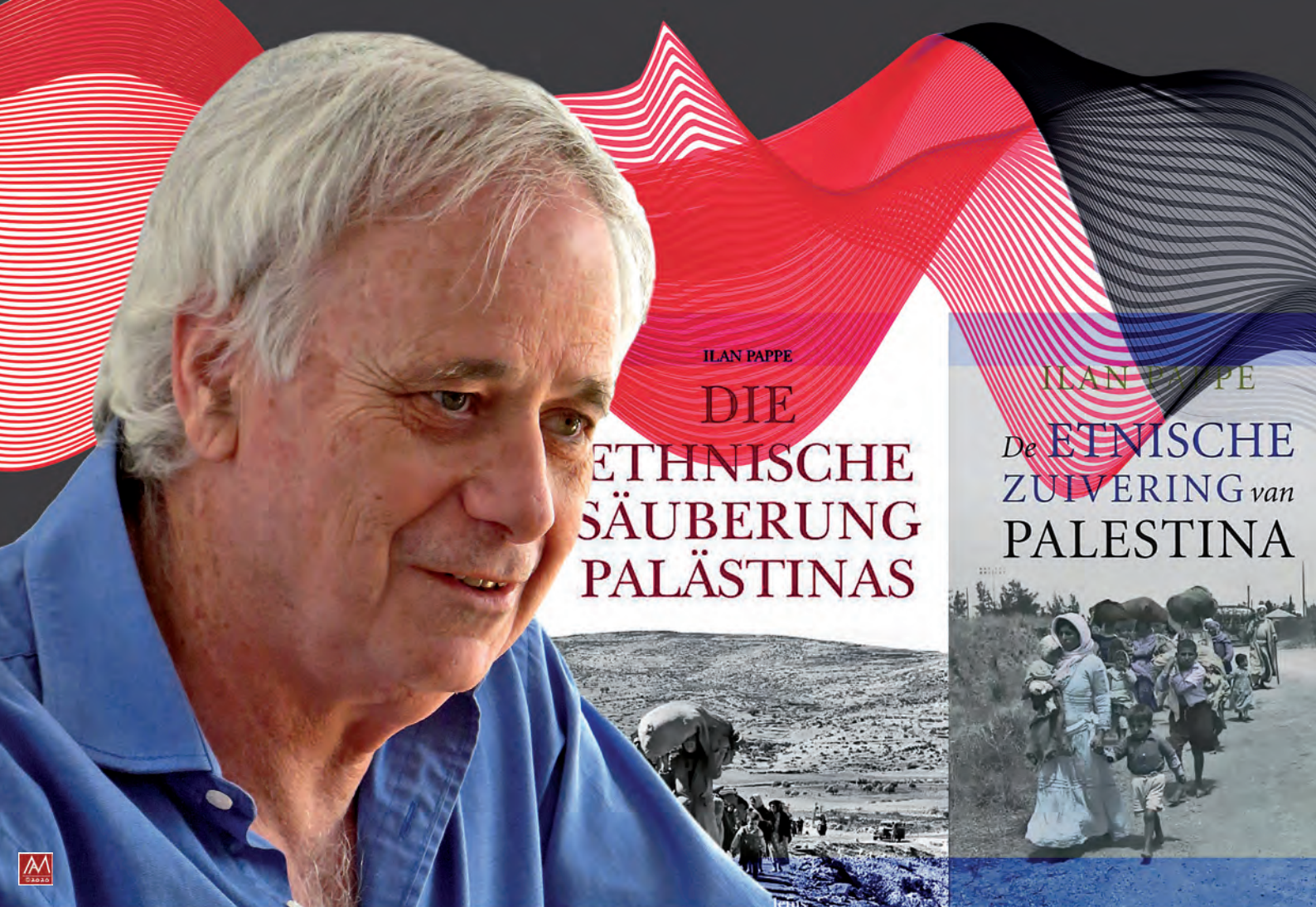
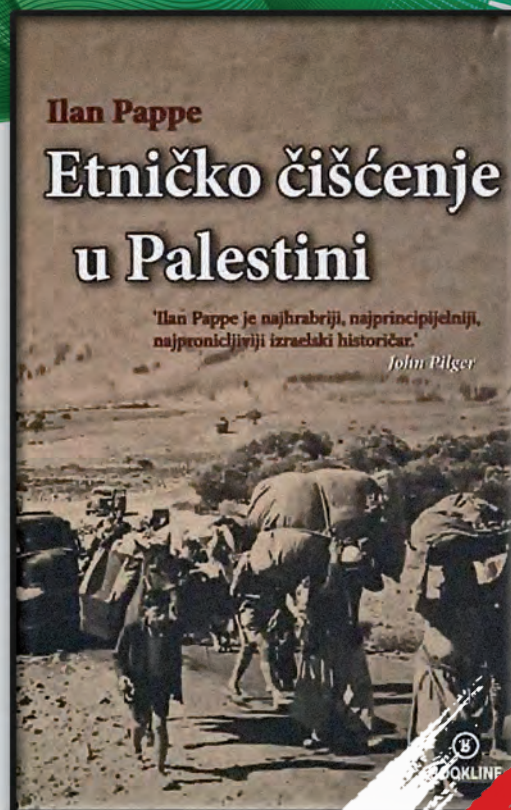
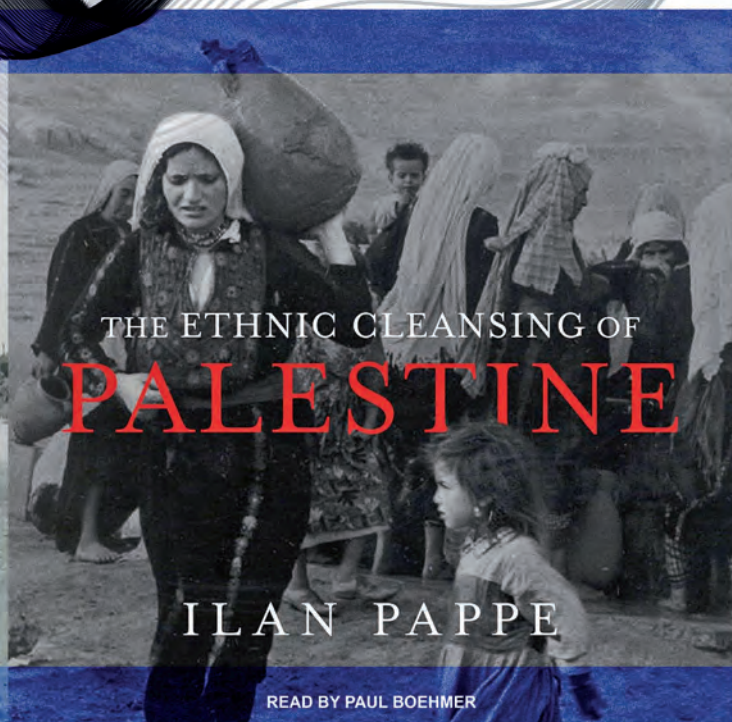

Resul Mehmedović, rođen u Zvorniku, publicista i prevodilac. Do sada je objavio više od dvadeset prijevoda s engleskog iz oblasti historije, političke ekonomije i islamistike. Saraduje s najznačajnijim svjetskim izdavačkim kućama, kao što su: Cambridge University Press, Penguin Random House, Princeton University Press, Routledge, Lexington Books i mnoge druge. Student je na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu
E-Mail: resulmehmedovic@hotmail.com

Resul Mehmedović, born in Zvornik, is a publicist and translator. So far, he has published more than twenty translations from English in the fields of history, political economy and Islamic studies. He cooperates with the world's most important publishing houses, such as: Cambridge University Press, Penguin Random House, Princeton University Press, Routledge, Lexington Books and many others. He is a student at the Faculty of Islamic Sciences in Sarajevo.
E-Mail: resulmehmedovic@hotmail.com

datum prijema / date of receipt: 27.05.2024.
datum prihvatanja / date of acceptance: 30.05.2024.
DOI: <https://doi.org/10.52510/sia.v5i1.73>

IRIKAZ
REVIEW

Resul MEHMEDOVIĆ

ETNIČKO ČIŠĆENJE U PALESTINI

AUTOR ILAN PAPPE

Sarajevo: Bookline, 2008.

THE ETHNIC CLEANSING OF PALESTINE

AUTHOR ILAN PAPPE

Oneworld Publications: 2007. str. 336.

ETNIČKO ČIŠĆENJE U PALESTINI

autor Ilan Pappé, Sarajevo: Bookline, 2008.

Knjiga *Etničko čišćenje u Palestini* izraelskog historičara Ilana Pappéa, iako objavljena prije skoro dviju decenija, zbog tematike koju tretira te stravičnih zločina i potpunog razaranja Gaze koje mjesecima neometano traje, ponovo je postala živo i aktuelno štivo.

Prvobitno objavljena na engleskom 2006. godine (bosansko izdanje Bookline, 2008., op. a.), Pappéova studija nudi revolucionarnu perspektivu o protjerivanju i masovnim ubistvima Palestinaca u godinama koje su prethodile osnivanju Izraela u maju 1948. godine i onima koje su uslijedile.

Decenijama je rat iz 1948. u Izraelu i mnogim zapadnim zemljama prikazivan kao herojski čin i neophodnost u izgradnji i očuvanju jevrejskog identiteta – pri čemu se potpuno ignorirala činjenicu da nanosi opću štetu Palestincima i da grijehe Evrope (holokaust, op. a.) plaća narod koji nikome ništa ne duguje. U okviru ovog narativa, cionistički cilj smatrao se moralno opravdanim, naročito u godinama nakon holokausta. Svaka kritika ili izvještaj o zvjerstvima nad Arapima često su odbacivani kao antisemitska propaganda i ciljano umanjivani ili zataškavani.

Tek 1980-ih, pojavom “novih historičara”, poput Bennyja Morrisa, došlo je do promjene paradigme. Ovi naučnici otkrili su i predložili dokaze o sistematskim protjerivanjima i ratnim zločinima koje su počinile cionističke brigade, dovodeći u pitanje tradicionalni izraelski narativ. Pappéova zamjerka istraživačima poput Bennyja Morrisa bila je njihova isključiva upotreba zvaničnih izraelskih arhivskih izvora i vojnih zapisa bez upotre-

be savremenih arapskih izvora i bogate usmene historije sukoba, koja je tako široko dostupna i kod jednog i kod drugog naroda. Stoga, Pappé je pokušao da otkloni ovu prazninu u svojoj knjizi iznoseći na vidjelo nedostajuću “drugu stranu”.

Iako knjigu *Etničko čišćenje u Palestini* čini dvanaest poglavlja, ona bi se mogla sažeti u tri cjeline.

Prva cjelina

Prvu cjelinu čine dešavanja i pripreme koje su prethodile palestinskom egzodusu – Nakba i osnivanje države Izrael.

Višedecenijsko širenje ideje o jevrejskoj državi, lobiranja, a kasnije i detaljna planiranja, bili su glavna odlika cionističkog pokreta u prvoj polovini 20. stoljeća. Iako su do kraja Mandatne uprave 1948. godine Jevreji posjedovali svega 5,8 posto zemlje, nakon etničkog čišćenja koje je uslijedilo, do kraja rata 1948. uspjeli su da prisvoje 78 posto tadašnje Palestine.

Pappe tvrdi da palestinski egzodus nije bio neželjena posljedica, već namjerni čin etničkog čišćenja planiran mnogo godina unaprijed. Već u prvom poglavlju knjige objašnjava same pripreme i na koji način je precizno dokumentiranje arapskih sela i njihovih stanovnika osujetilo bilo kakav otpor te bespovratno prognalo stotine hiljada Palestinaca. Progon je morao biti silovit i nemilosrdan, tako da se onemogućiti povratak izbjeglica. Progoni i ubistva nisu bili dovoljni, trebalo je potpuno razoriti, pa čak i spaliti stotine sela i gradova, tako da “ne ostane kamen na kamenu”. Aktivno se radilo na nabavci što ubojitijeg oružja, a David Ben-Gurion, kasniji prvi premijer Izraela, lično je pratio nabavku bacača plamena, koji su imali za cilj spaljivanje palestinskih sela i polja. Svaka brigada dobila je jasne zadatke s listama osoba koje treba likvidirati. Obično su to bili intelektualci, zemljoposjednici ili osobe koje su ranijih decenija iskazivale protivljenje osnivanju Izraela, ali bilo je i mnoštvo običnih seljaka.

Druga cjelina

Drugu cjelinu čini samo provođenje “etničkog čišćenja”. Pappe detaljno opisuje različite verzije Plana “Dalet” i kako su se razvijale. U smjernicama koje su izdate, cilj je bio jasan: eliminirati ili protjerati palestinsko stanovništvo.

Slikovito opisuje brutalne metode koje koriste izraelske brigade, uključujući napade, ubistva,

protjerivanja i uništavanje palestinskih gradova i sela. Njegov izvještaj također se bavi osjetljivim pitanjem seksualnog nasilja koje su počinili jevrejski vojnici, razotkrivajući mit o njihovoj moralnoj superiornosti.

Svaka vojna jedinica dobila je listu sela koja treba “očistiti”. U mnogim slučajevima, nenaoružane muškarce starosti od deset do pedeset godina iz sela su odveli u grupama i pogubili. Ponekad su ih prisiljavali da sami iskopaju svoje grobove prije egzekucije. Nakon toga, preostalo stanovništvo bilo bi protjerano. U drugim slučajevima, vojnici su napadali sela usred noći, razarali kuće dok su čitave porodice bile unutra, ponekad ih zajedno spaljujući.

Pappe svoje opise temelji na intervjuima s preživjelim Palestincima, ali također koristi internu dokumentaciju izraelske vojske i izvještaje vojnika.

Jedno od mnogobrojnih svjedočenja jeste i svjedočenje, tada dječaka, Fahima Zaydana, čija je porodica pobijena pred njegovim očima:

“Izveli su nas jedno za drugim; pucali su u jednog starca, a kad je jedna od njegovih kćeri zaplakala, i nju su ubili. Onda su pozvali mog brata Muhameda i ustrijelili ga pred nama, a kad je moja majka kriknula, naginjući se nad njega – noseći u rukama svoju malu sestru Hudru, koju je još dojila – i nju su ustrijelili.”

Druga cjelina obiluje potresnim svjedočenjima, detaljnim podacima o uništenim naseljima

i urbicidu, objašnjenjima strategija koje su cionisti koristili i detaljnim evidentiranjima počinjenih zločina. Za bosanskohercegovačke čitatelje nezaobilazna je paralela koju Ilan Pappé pravi na samom početku poglavlja Plan “Dalet”, citirajući *Global Security 2000–2005*.

“Srbi su željeli stvoriti etnički čistu republiku srpsku za Srbe, ali su velike muslimanske manjine, naročito u gradovima, otežale Srbima da naprave homogenu etničku cjelinu. Kao rezultat, Armija republike srpske pod vođstvom generala Ratka Mladića, započela je politiku ‘etničkog čišćenja’ protiv muslimana u onom što su smatrali srpskom zemljom.”

Ovim, ali i još nekim citatima u nastavku knjige, autor aludira na sličnost i bliskost cionističke i velikosrpske ideologije, jer iza oba politička projekta stoji “božansko obećanje odabranom narodu”. Ovaплоćenje te politike bili su politička vrhuška i intelektualci potpomognuti strukturama akademске zajednice te vojna mašinerija, koja je plan sprovela u djelo. Također, još jedna poveznica palestinskog i bošnjačkog stradanja svakako je ravnodušnost tadašnje Međunarodne zajednice, tj. britanske uprave, koja je na palestinskom tlu imala više vojnika nego u cijeloj Indiji, međutim, nije ništa učinila da spriječi teror koji je uslijedio. Na drugoj strani, Palestincima je nametnut potpuni embargo na oružje (od Francuske i Velike Britanije), dok su se cionisti preko jevrejskih komunista snabdijevali oružjem iz Češke. Palestinci su bili prva “UN-ova izdaja” (kako je Pappé i nazvao jedan podnaslov), s obzirom na to da su prema rezoluciji iz 1947. o podjeli Palestine na dvije države bili dužni “spriječiti svaki pokušaj bilo koje strane da konfiskuje zemlju koja pripada građanima druge države ili druge nacionalne grupe – bila to obradiva ili neobradiva zemlja, tj. zemlja koja je godinu dana stajala neobrađena”

Iako su povremeni nemiri počeli još krajem novembra 1947., tek početkom aprila izdata je zvanična naredba za Plan “Dalet” i palestinski

pogrom. U periodu koji je uslijedio uništeno je 11 urbanih palestinskih naselja, a preko pet stotina sela srušeno je sa zemljom. Posljedica je preko 750.000 protjeranih i najmanje 15.000 ubijenih i masakriranih Palestinaca. Do kraja rata 1948. i sloma arapskih vojski, cionisti su imali pedeset posto više zemlje nego što im je planirano dati UN-ovim planom o podjeli zemlje. “Osamdeset pet posto Palestinaca koji su 1948. živjeli u područjima koja su postala dijelom države Izrael postalo je izbjeglicama.”

Treća cjelina

U trećoj cjelini autor uvodi pojam “memoricid”, ilustrirajući kako je Jevrejski nacionalni fond (JNF) nastojao da izbriše palestinsku historiju, te pravi kraći presjek otimačine i tlačenja, koje nije završeno 1948. i osnivanjem države Izrael, već traje skoro pola stoljeća (s obzirom na vremensku distancu iz koje autor piše). Pappé poziva na priznavanje palestinske tragedije i naglašava centralnu ulogu pitanja izbjeglica u svim mirovnim pregovorima. Naglašava besmislenost ignoriranja ovog pitanja i potcrtava važnost suočavanja s prošlošću za održivi mir na Bliskom istoku. Ono na čemu insistira jeste priznavanje prava na povratak izbjeglica na ognjišta iz 1948., a što se uporno ignoriralo u ranijim mirovnim procesima i razmatralo najdalje do 1967. godine. Međutim,

“stav Izraela jeste da čvrsto odbacuje i pomisao o mogućnosti pregovora o pravu Palestinaca da se vrate kućama – čak i kada bi to dovelo do kraja sukoba”. Zapravo, svi mirovni procesi, a to autor potvrđuje i u svojoj kasnijoj knjizi *Deset mitova o Izraelu* iz 2017., bili su samo predstava za javnost bez ikakvih ozbiljnih i iskrenih namjera o palestinskoj državi i trajnom postizanju mira.

Epilog

Ilan Pappu ovu iscrpnu studiju završava demografskim problemom s obzirom na to da “izraelske vlade nisu uspjele u svojim pokušajima da ohrabre nove jevrejske imigracije i da povećaju stopu nataliteta unutar države. A nisu našli ni rješenje sukoba u Palestini koje će obuhvatiti smanjenje broja Arapa u Izraelu.”

Shodno tome, Izrael je dva puta u svojoj historiji imigracijom povećavao svoje stanovništvo, svaki put sa oko milion ljudi, prvi put 1949, a zatim i 1980-ih. To je zadržalo palestinski postotak na “podnošljivih” dvadesetak posto.

“Podnošljivih” je u skladu s demografskim smjernicama Davida Ben-Guriona iz 1947.: “Ne može biti stabilne i jake jevrejske države dok god ima jevrejsku većinu od samo šezdeset posto.” Slijedeći taj narativ, Netanyahu je davne 2003. izjavio: “Ako Arapi u Izraelu budu činili četrdeset

posto stanovništva, to će biti kraj jevrejske države, ali je i dvadeset posto također problem. Ako odnosi s ovih dvadeset posto postanu problematični, država ima pravo da koristi ekstremne mjere.” Od tada, pa do danas, svakodnevno svjedočimo progonima i otimačini palestinskih domova i zemlje. Niti jedna UN-ova rezolucija, a bilo ih je na desetine, niti jednog momenta nije zaustavila agoniju, koja traje sad već skoro osam decenija.

Ilan Pappu tvrdi da problem Izraela nije u njegovom jevrejstvu, već u njegovom etničkom cionističkom karakteru, naglašavajući potrebu da se suoči s ovom realnošću ako želi trajni mir. Mir u Palestini ne nazire se, štaviše svjedočimo stradanju i zločinima nad Palestincima koji su u mnogim aspektima tragičniji od Nakbe, a na njihovo sumiranje tek treba da sačekamo.

“Etničko čišćenje u Palestini” nastavlja se.

Prema dostupnim informacijama na Google pretraživaču, nakon Pappuove knjige iz 2006, na engleskom je objavljeno još najmanje dvadeset knjiga čija je centralna tema “Nakba”. Ilan Pappu je knjigom *Etničko čišćenje u Palestini*, nesumnjivo, postavio kamen temeljac i ohrabrio ostale historičare da istražuju i pišu o jednom od najdugotrajnijih stradanja u historiji ljudskog roda. Cijenu svog naučno-istraživačkog rada Pappu je platio egzilom u Veliku Britaniju, gdje i danas živi i radi.

Sloboda nema cijenu.

ILUSTRACIJA - Jevrejske trupe Hagane 1948. (hebrejski: “odbrana”), cionistička vojna organizacija koja je predstavljala većinu Jevreja u Palestini od 1920. do 1948. Bila je organizirana za borbu protiv pobuna palestinskih Arapa protiv židovskog naseljavanja Palestine.

ILLUSTRATION - Jewish Haganah troops 1948 (Hebrew: “Defense”) Zionist military organization representing the majority of the Jews in Palestine from 1920 to 1948. Organized to combat the revolts of Palestinian Arabs against the Jewish settlement of Palestine